

mulálja elégedetlen tömegeit. A régi recept variál: a belső tehetetlenség palástolására s a növekvő elégedetlenség levezetésére erőszakos kísérlet az önmaga kovácsolta gyűrű áttörésére. De a zsákuccából nincsen "kiút. Németország a történések immanens logikájával rohan vesztébe. Hogy a háborút mikor robbantja ki, erre dátumszerűen nem lehet felelni. De a belső ellenmondásokkal telített rendszer utolsó menekvése a háború lesz a belső erjedések levezetésére. Pillanatnyilag a béke legsebezhetőbb pontja a Távolkelet, pontosabban a Mandzsu-Mongol határ, ahol Japán keveri a kártyákat. Az egyre ismétlődő határzavargások Japán-Mandzsu-k-i részről bármely pillanatban háborús konflagrációhoz vezethetnek. Nyilván erre a lapra helyezi Németország is tétjét, s a japán-német katonai szövetség konkrét tartalma oroszellenes célkitűzésében merül ki. Kérdés azonban, hogy Japán a legújabb külpolitikai fejlemények hatása alatt — Anglia és Oroszország közeledése, valamint az U. S. A. semleges magatartása — kockáztatja-e a háború minden eshetőségét. Ebben a vonatkozásban az angol-orosz álláspont összhangzása a béke oszthatatlansága és a kollektív biztonság kérdésében jótékonyan érezteti kihatását a Távolkeleten is, akár csak Európában s gátat vethet a kelet és nyugat felől acsarkodó imperializmusoknak.

Neufeld Béla

AZ ARANYVALUTÁK LEÉRTÉKELÉSÉNEK KÉRDÉSE

Három ország maradt hű az aranyvalutához: Franciaország, Hollandia és Svájc. A két utóbbi még békebeli valutáját őrzi, míg Franciaország a háború utáni idők zűrzavarában megingott valutáját 1926-ban újra stabilizálta aranyalapon. Ebben a három országban hosszabb ideje heves, szenvedélyes vita folyik: a közvélemény jelentékeny része a valuta leértékelését kívánja. *Devalváció* — ez az a bűvös jelszó, amelytől egyesek a gazdasági helyzet javulását s a munkanélküliség csökkenését, mások egyenesen a válság megszűnését remélik. Csoda-e, ha a pártgyűlések és parlamenti ülések ép' annyi szenvedéllyel s keserűséggel tárgyalják, mint bármely politikai vagy világnézeti kérdést. A probléma bonyolult, minden tényező ok és okozat, s az érvek és ellenérvek dzsungeljében tájékozódni nem könnyű. Mielőtt a szembenálló érveket ismertetnők, pár szóval vizsgáljuk meg az elméleti alapokat.

A cserekereskedelem bevonulása a történelemben megteremtette egyszermind a különböző természetű árucikkek közös cserealapját. Ez az alap a fémpénz, amely közös nevezőre hozza a különböző cikkek áruértékét s mint gazdasági mérőeszköz és csereérték lehetővé teszi a kereskedelmet, egyelőre egy országon belül, amelynek a maga sajátos pénzrendszere kiépült. A nemzetközi kereskedelem kifejlődése azonban az egyes nemzeti pénznemek számára szintén közös bázist kívánt, amelyre háború előtt, és háború után a válság beköszöntéséig, az egyes pénznemek vonatkoztak. Így pl. a svájci törvényhozás által meghatározott aranytartalom: 1 kg. szinarany egyenlő 3444,4/9 frankkal. Viszont pl. az idevonatkozó (és 1931 őszéig érvényes) angol törvények megszabták, hogy 1 fontsterling 7,322 gramm szinaranyat tartalmazzon. E két adatból kiszámítható, hogy 1 fontsterling ugyanannyi szinaranyat tartalmaz, mint 25.22 sv. frank. Ezt a számot aranyparitásnak nevezik, és értelme az, hogy normális időkben kb. ennyit adtak svájci frankban egy angol fontért. (Valóságban a kereslet és kínálathoz képest az árfolyam kisebb hullámzásokat mutatott.) Forgalomban azonban nem aranypénzek, hanem azokat képviselő bankjegyek vannak és voltak, amelyeknek szövege tartalmazta a kibocsátó jegybank abbéli kötelezettségét, hogy a bankjegyet a felmutató kíván-

ságára aranyra beváltsa. Mivel ezzel a beváltási joggal általában nem éltek belföldön, nem is volt szükséges, hogy a jegybankok annyi színaranyat tartsanak pincéikben, amennyi a kibocsátott bankjegyek mennyisége, hanem annak csupán egy részét. Törvényhozás szabta meg a „fedezeti arányt” minden országban, illetve ennek az aránynak minimumát. (Pl. 30%, stb.) Jelentékeny szerepe volt az aranynek nemzetközi forgalomban.* (Az ezüst valutákra, valamint az ezüst-arany fedezetű — bimetallikus — valutákra itt, azok alárendelt jelentősége miatt, nem térünk ki.)

A válság bekövetkeztéig az aranyvaluták ismertetett rendszere zavartalanul működött. A valuta és devizaárfolyamok az aranyparitás körül mozogtak, és az aranyfedezet elegendő volt a mérlegek „csucsainak” kiegyenlítésére. A válság következtében azonban felbomlott a nemzetközi valutarendszer. Aranyalapon áll az említett három ország, amely azonkívül nem ismeri a valuta- és deviza-zárlat intézményét sem. Közép- és Kelet-Európa számos országa azonban beszüntette a valuták és devizák szabad vételét és kereskedelmét, a külső valuták árfolyamait ezekben az országokban az egyes jegybankok kényszerkurzusai szabják meg, amelyek sok esetben óriási különbségeket mutatnak a magánszükségletet kielégítő zugbörzék tényleges árfolyamaival szemben. Külön csoportot alkot a Sterling-blok, amelyhez tartoznak: Anglia és a Brit Birodalom különböző pénznemei, a skandináv államok különböző „koronái”, az argentinai peso, a portugál escudo. Ezek az államok gazdasági kapcsolataiknál fogva szinte részesei a Brit Világbirodalomnak, és valutáik az angol fontsterlinghez igazodnak. Mikor 1931 őszén az angol font — itt nem részletezhető okok következtében — kénytelen volt beszüntetni aranybeváltási kötelezettségét, a font árfolyama a külföldi tőzsdéken zuhan, és ma kb. 40%-ot veszített 1931 előtti értékéből. Ugyanennyi vagy nagyobb a többi Sterling-blok-valuta vesztesége az aranyhoz hű maradt országok árfolyamjegyzésében mérve. Végül megemlítendő a cseh korona és a belga frank, amelyek aranytartalmukat törvényhozási uton devalválták. Vagyis: egy 29%-kal devalvált belga frank aranyértéke 29%-kal kevesebb, mint devalválás előtt, tehát ugyanannyival alacsonyabb a belga frank árfolyama a párisi, zürichi, stb. pénzpiacon. Más példával megvilágítva a helyzetet, aki pl. Svájcban 40%-os leértékelést kíván, az annak törvényes deklarálását kívánja, hogy a svájci frankban ezentul 40%-kal kevesebb szinarany legyen. Másszóval: ha eddig 1 sv. frank kb. 5 francia frankot ért — mert 5 fr. frank aranytartalma volt egyenlő 1 sv. frank aranytartalmával — akkor az esetleges devalváció végrehajtása után 1 sv. frank már csak 3 fr. frankot érne.

Mint láttuk a Sterling-blok valutáinak nincs ma beváltási kényszere, azok árfolyama különböző okok miatt ingadozik. Számos országban kötött a valutagazdálkodás. A nemzetközi kereskedelem, amelyet amúgy is megnyomorít a vámok, kontingensek és behozatali tilalmak rendszere, nemcsak nehézkessé válik, hanem egyenesen házárdjátékká, mert pl. az exportőr sohasem tudhatja, hogy mennyit kap árujáért az üzlet lebonyolítása után: vajjon nem változik-e meg közben az illető valuta értéke szabad forgalomban, nem lép-e életbe közben új kényszerárfolyam? Hasonló az importőr helyzete, és mindez növeli a bizonytalanságot. Nem csoda tehát, ha az egész világon szenvedélyes vita folyik a valutakérdés rende-

* Ha valamely ország külkereskedelme passzív volt, úgy az illető ország csak részben tudta behozatalának ellenértékét árukivitellel kiegyenlíteni, a hiányt aranykivitellel kellett fedeznie.

zése körül. A három aranyvalutájú országban számos közgazdasági tekintély és számos politikus kívánja a devalvációt.

A devalvációt kívánók érvelése a következő. Az aranyvalutájú országok ma árszigetek a világpiacon és bennük az élet drágább, mint a világ egyéb részein, ahol a pénznemeket devalválták. Ebből következik, hogy az aranyországok exportcikkei drágábbak, mint pl. a Sterling-blok cikkei, ahol a valuták 40% leértékelésen mentek át. Ugyanez áll pl. az idegenforgalomra. Az angol, aki egy szerény svájci pensióban 12 frankot fizet, ugyanezt a pensiót Ausztriában megkapja 12 schillingért, ami csupán kb. 7 frank. Vonatkozik ez mindhárom aranyországra, az exportra, ép' úgy, mint idegenforgalomra, vasutak díjszabására, biztosításokra, stb. A devalváció hívei szerint a versenyképesség visszaállításának legegyszerűbb módja a pénz leértékelése, ami avval a következménnyel jár, hogy a külföldi vevő — aranyban számítva — kevesebbet fizet az exportáruért. Hivatkoznak a devalváció hívei arra is, hogy a világgazdaság az egész világon felfelé irányuló, javuló tendenciát mutat, csak az aranyországokban rosszabbodik egyre a helyzet és növekszik a munkanélküliség. Azonkívül

— érvelnek — Angliában pl. a devalváció következtében a pénz olcsóbbá vált, esett a kamatláb, ami lehetővé tette, hogy új ipari vállalatok létesüljenek olcsó kölcsönrel, lakóházak épüljenek, stb. A kamatterhek csökkenése azonban helyreállítaná az eladósodott mezőgazdaságot is. Végül a devalváció csökkentené az államadósságot, ismét csak aranyértékben mérve. Igaz, hogy minden hitelező kinnlevőségének értéke csökken egy devalváció révén, de a hitelezők nem panaszkodhatnak, hogy ők megrövidülnek, mert a pénz vásárló ereje a válság okozta áresés következtében jelentékenyen emelkedett. Különben is — hangoztatják — a pénz aranyértékének csökkenése csupán kifejezője annak a ténynek, hogy a nyerstermények és ipari produktumok árai estek az egész világon, logikus és igazságos tehát, hogy a pénzben felhalmozott vagyon alkalmazkodjék ehhez a körülményhez. A devalváció emeli az árakat és így a profit lehetőségét is. Pl. 1929 óta Angliában a nagykereskedelmi árak emelkedése 7%, Dániában 25%, míg az aranyországokban árcsökkenés állt be: Franciaországban 30%, Hollandiában 21%, stb. Legfőbb érvük azonban a mai helyzet tömör kritikája: így ez nem mehet tovább! Mert a defláció a kiadások, hitelkeretek megszüntetése, az állandó leépítés az állami és magánüzemekben, maga után vonja a válság további elmélyülését. Az 1931-es német (Brüning-féle), valamint a francia 1935-ös Laval-féle deflációs kísérlet a fixfizetésűek bőrére megy, akiknek fizetését csökkentik, ugyanakkor, midőn nem képesek a megélhetést ugyanolyan mértékben csökkenteni, márcsak azért sem, mert a behozatalt éppen olyan drágán kell megfizetni, mint fizetésescsökkentés előtt. Aki tehát defláció révén akarja az államháztartást egyensúlyba hozni, az voltaképpen úgy tesz, mint az az ember, aki saját árnyékát kergeti. A leépítés és kiadáscsökkentés hólabdaszerűen vonja maga után a válság kiélesedését.

A devalváció ellenzői viszont a következőképpen érvelnek. Minden ország behozatalra szorul. Leértékelés után az importot leértékelt valutában mérve drágábban kell megfizetni, tehát megdrágul az élet, csökken — kerülő uton — az alkalmazott, a munkás fizetésének vásárló ereje és növekszik a válság, a fogyasztás csökkenése miatt. Arról, hogy ezeknek a rétegeknek a fizetését emeljük, azért nem lehet szó, mert a devalváció célja a versenyképesség emelése volna, amit viszont meghiusítana az önköltség növekedése a fizetésemelés révén. A leértékelés tehát kerülő uton fizetésescsökkentést jelent, valamint a rentier vagyonkájának értékcsökkentését. Belgiumban a leértékelés első 7 hónapja alatt a drágaság

10%-kal emelkedett, egyes cikkek pedig egészen mértéktelenül, pl. a kenyérár emelkedése 40%, tojásé 136%, vajé 33%, stb. A belga exportőrök különben megtartották eddigi aranyáraikat, vagyis emelték belga frankban kifejezett exportáraikat, abból a célból, hogy a külföldnek árcsökkentés ellen esetleg hozandó megtorló rendszabályait elkerüljék (retorziós vámok valutadumping ellen). Ma a francia vevő tehát ép' annyit fizet a belga áruért (francia frankban számítva), mint a belga frank leértékelése előtt. A belga exportőr tehát változatlan önköltség mellett magasabb áron ad el és így extraprofitra tett szert, míg a munkás nemcsak hogy nem részesedett ebben az extraprofitban, hanem változatlan bérek mellett életnivóját az emelkedő árak miatt csökkenteni kénytelen. — Egyébként: Belgium esetében nem növekedett a kivitel, éppen mert az exportcikkek aranyértéke a régi maradt, de növekedett a profitráta.

A másik eset: a kivitel emelése céljából egy ország csökkentti exportcikkei arányát azáltal, hogy valutáját devalválja és számláiban a régi árat tünteti fel vagyis aranyban kevesebbet. Ebből megint más bonyodalmak származhatnak, amelyek külkereskedelmi mérlegét érintik. Tegyük fel pl., hogy Svájc devalválna a sv. frankot 40%-kal, amennyi a Sterling-blok mai devalvációja és kivitelét versenyképessége emelése céljából változatlan sv. frank áron számlázná, így kiviteléért az eddigi exportnak csupán 60%-át kapná aranyértékben. A változatlanul szükséges behozatalt azonban az eddigi aranyárban kell továbbra is megfizetni, viszont kivitelének aranyértéke 60%-ra csökkent. A behozatal kiegyenlítése céljából árukivitelét a különbség mértékével emelnie kellene. A mai világgazdasági helyzet mellett a kivitel ilyen nagymérvű növelése kilátástalan. — (Ezek a számok csak éppen a helyzet nyers megvilágítására szolgálnak egy esetleges 40%-os devalváció esetére, a valóságos helyzetet egyéb tényezők bonyolítják, pl. külföldi kamatfizetések, biztosítások stb.)

Ami pedig a mai angol konjunkturát illeti, amelyet a devalváció hivei a fonsterling értékcsökkenésének tulajdonítanak, úgy figyelembe veendő, hogy ez a konjunktura (amelynek látszatjellegét itt nem kívánjuk kutatni), egy sereg körülmény összejárásának hatása. Elsősorban okozta ez a 4 év óta fennálló angol védővamos politikának, amely a belföldi piacot új angol iparágaknak nyitotta meg, azután az alacsony angol kamatlábnak, amely azonban ugyancsak a védővámok hatása alatt érvényesülhetett. Anglia elsősorban a Sterling-blokkal tart fenn gazdasági kapcsolatokat, konjunkturája tehát főleg gazdasági szerződéseknél és nem valutája leértékelésének tulajdonítható.

A leértékelés ellenzőinek legfőbb érve azonban a következő: Ha egy ország devalválja valutáját kivitelé versenyképességének emelése céljából, úgy a konkurrens országok ugyanezt a receptet követhetik és a maguk valutáját szintén devalválják. Így tehát egy leértékelési verseny következik be, melyben minden ország igyekszik valutájával minél alacsonyabbra kerülni. Ez a valutaháború a világkereskedelem további lezültségéhez vezet. A devalváció következetes hivei, pl. az angol *Keynes*, nem is egyszeri devalvációra gondolnak, hanem ezt a valutaműveletet a közel jövő állandóan ismétlődő jelenségének tekintik, amellyel minden ország alkalmazkodik majd a folyton változó gazdasági viszonyokhoz. Ilyen irányított valutapolitikával szemben az aranystandard hivei arra mutatnak rá, hogy nemzetközi valutastabilitás nélkül nem lehetséges nemzetközi kereskedelem.

Ismertettük a két szembenálló álláspontot. Bár egyelőre nem foglalunk állást, megállapíthatjuk, hogy mindkét gondolatmenetnek van-

nak részletei, melyeket az ellentábor nem képes megcáfolni. Miután el-
lentétes nézetek részletigazságairól van szó, megkíséreljük azt a maga-
sabb sikot megtalálni, amely az átfogó szintézist és egyben a kritikát
szolgáltatta.

Mindkét álláspont alapvető hibája, hogy a társadalmi és gazdasá-
gi berendezkedéseket, (igy tehát a pénzt), nem tekinti törtébeimi kate-
góriának. Már pedig a válság során a pénz funkciói lényeges változáson
mentek át. Mint azt cikkünk elején láttuk, a pénz elsősorban a kereske-
delem céljaira kialakult értékmérő és csereeszköz. Azonkívül azonban a
pénz a vagyon megőrzésének egyik (mozgékony) formája. A pénznek ez
a két funkciója, a válság során összeütközésbe került egymással. A vi-
szonylagos tultermelés (fogyasztási képtelenség) következtében estek
az árak, plauzibilis tehát az az érv, hogy a pénz aranytartalmának csök-
kenése csupán a pénz és pénztőke megnövekedett vásárlóerejének
alkalmazkodása a csökkent árnivóhoz. A gazdasági válság
azonban dinamikus folyamat, állandó árhullámzással, tehát
a pénz vásárlóértékének állandó változásával, ami valószí-
nűleg további devalvációs lökéseket fog maga után vonni, mint a pénz-
vásárlóerejének alkalmazkodását a megváltozott és folyton változó viszo-
nyokhoz. A pénz vagyonmegőrzési funkciójának ez a dinamizmusa azon-
ban ellentétbe kerül a kereskedelmi szerepű pénz stabilitást kívánó funk-
ciójával. A pénznek az a fogalma, (amelyet a válság előtt ismertünk, ket-
tőhasadt a válság során. Továbbá: a válság és tultermelés megdőntötte
az aranystandard normális működésének lehetőségét. Láttuk, hogy az
aranyfedezet célja az egyes országok között létrejött egyenleg (saldo)
kiegyenlítése volt. A relatív tultermelés azonban azt eredményezte, hogy
a nagymérvű és astronomikusá nőtt kereskedelmi- és állam-adósságokat
ma áruval kiegyenlíteni tehetetlen, hiszen minden ország autárkiára.
kényszerül a külföldi áru beözönlése ellen, viszont nincsen annyi arany,
amennyi szükséges volna az adósságok kiegyenlítéséhez. (Az adósságok
tötrészének aranyban és nem áruban való megfizetése rögtön kiürítene
az egyes jegybankok aranykészleteit — aminek bizonyítéka pl., hogy
1931-ben, a bizalmi válság és általános adósságfelmondás kitörésével
számos ország — az (adós országok — kimondották az aranykiviteli til-
lalmat.) Egyébként: 5 év óta az arany idegesen vándorol egyik orszá-
ból a másikba, ahol a politikai és kereskedelmi viszonyok pillanatnyilag
jobbnek látszanak. Nemzetközi pénzrendszer, kereskedelmi és gazdasági
élet pedig nem lehetséges olyan bázison, mely hol együk, hol másik or-
szág jegybankjának safe-jében jelenik meg, üresen hagyva az előbbi jegy-
bank safe-jét. A viszonylagos tultermelés, valamint ennek okozatai,
az autarkia és a bizalmi válság, közvetve és közvetlenül oda vezetnek,
hogy lehetetlen az aranystandardhoz való visszatérés. Az aranystandard
és a rá alapozott értékálló pénz kielégítően funkcionáltak megfelelő fel-
tételek mellett. (Nemzetközi szabadkereskedelem, összhang a termelés
és fogyasztás közt!) Ezeknek a feltételeknek megszűntével megbukott
az aranystandard és az értékálló pénz. A pénzrendszernek ez a válsága
okozata a gazdasági válságnak, de idővel okká vált, mely a gazdasági
válság további kimélyülését vonta és vonja magával.

Ilyen bonyolult kölcsönhatások és csupán egyes részleteiben helyt-
álló gondolatok utvesztőiben kell az aranyországok közönségének ki-
igazodnia. Nem csoda, ha ugyanazon párt keretén belül is akadnak a de-
valvációnak hívei és ellenfelei. Franciaországban pl. nem egységesek a
baloldali pártok. Aszerint, hogy milyen társadalmi rétegeket képvisel a
pártárnyalat, aszerint alakul az a pénzügyi álláspont, mely hol a péna-

vagyonmegőrzési funkcióját kívánja fantartani (Herriot, aki mellett a rentier-k állnak), hol pedig az exportipar versenyképességét kísérli meg devalvációval emelni. Miután az „aranystandard kontra devalvációs valutairányítás” ellentétet — mint láttuk — a fejlődés meghaladta, a kérdésben tisztára gazdasági érdekek döntenek. Feltűnést keltett, hogy a francia kommunista párt, mely pedig élesen Laval deflációs fizetéscsökkentése ellen foglalt állást 1935 nyarán, azóta mindig a kormány mellé áll, ha az a devalvációt ellenzi. Egyesek úgy látták, hogy a kommunisták a kormány orthodox kapitalizmusát védik a „manipulált valutapolitika” ellen. Természetesen nem erről volt szó. A kormány védi a kispolgár pár 100.00 frankját, mely a banktőke frankvagyonát és ezzel az álláspontjai formálisan egybeesett az az álláspont, amelynek célja a munkás megvédése volt a devalvációval bekövetkező drágulási folyamat ellen.

Összefoglalva tehát látjuk, hogy két egymással ellentétes módszert ajánlanak arra a célra, hogy az aranyvalutájú országok az olcsóbb világpiachoz alkalmazkodjanak. Az egyik: a kiviteli versenyképesség növelése a belső árak és munkabérek csökkentésével, az aranystandard fenntartásával. A másik: a devalváció, a kivitel olcsóbbá tévése a valuta értékcsökkentésével, — az irányított valutapolitika, a folyton változó gazdasági viszonyokhoz folytonos és általános pénzátértékeléssel való alkalmazkodás. Bármelyik is kerül bármely országban kivitelre, következménye — esetleges átmeneti jellegű látszatjavulás után — a fixfizetésűek (munkások, tisztviselők, stb.) életnivójának csökkentését jelenti, s ezzel a vásárlóerő megfogyatkozását és így a válság további kimélyülését.

(Arad)

Ádám

Elek

ROOSEVELT ALKONYA. Az „agytröszt” által kidolgozott ellenmondó és bonyolult törvényhozás mindinkább foszladozik. Az Egyesült Államok legfőbb törvényszéke már 1935 júniusában alkotmányellenesnek nyilvánította s egy tollvonással megsemmisítette a híres ipari kodexet. Hat hónap múlva ugyanez a bíróság, — mely élethossziglan választott bíróival az amerikai reakció fellegvára, — rombadöntötte a törvényhozás másik oszlopát, az u. n. mezőgazdasági: újjáépítési törvényt. (Agricultural Adjustment Act. röviden A. A. A.) Így gyülekeznek a viharfellegek afölött, amit úgy üdvözöltek és mutattak be, mint az amerikai kapitalizmus új korszakát, mely utat mutat az osztályellentétek elrendezése, az újjáépítés: és a társadalmi béke felé. Az események mindenképp megérdemlik a közelebbi vizsgálatot.

Milyen okok idézték elő az összeroppanást? Hogy erre felelhessünk, fel kell vázolnunk a roosevelti mezőgazdasági törvényhozás rövid mérlegét. Ismeretes, hogy Roosevelt, amint hatalomra került a farmerek lázadásának hullámával találta szembe magát. Az elégedetlenség oka olyan egyszerű volt, mint amilyen tragikus. A mezőgazdasági termékek a háború előtti árak 55%-án is nehezen voltak eladhatók, ugyanakkor a farmerek által vásárolt ipari cikkek ára alig esett. A nyomor elöntötte a vidéket. A parasztmozgalom veszélye még növekedett azzal, hogy ugyanakkor a városokban az ipari munkásság akciói is kiszélesedtek. A polgárságnak cselekednie kellett.

A mezőgazdasági árak emelkedését a dollár 40%-os aláértékelésével kellett elősegíteni. A kisajátítások hullámát a jelzálogaidósságoknak adott haladékkal megállítani. De hivatalos beismerés szerint ez sem volt elég... Amíg az óriási tultermelés fennáll, addig a mezőgazdaság a lezárt vagy megszükkült külföldi piaccal s a 15.000.000 munkanélkülivel szemben nem érhetett el tartós javulást. Az A. A. A. szabályozása tartozott egészsé-